

Motion till riksdagen 2020/21:393

av Jon Thorbjörnson m.fl. (V)

Internationella adoptioner

Förslag till riksdagsbeslut

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att det bör utredas om det finns behov av att skärpa tillsynen av de svenska adoptionsorganisationerna och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att ansvaret för den dokumentation som rör adoptioner bör föras över till en offentlig myndighet för att möjliggöra öppenhet och tillgänglighet och underlätta forskning och tillkännager detta för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att det bör tillsättas en utredning om hur svenska myndigheter och adoptionsorganisationer hanterat adoptioner från Chile till Sverige och tillkännager detta för regeringen.
4. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att det bör tillsättas en utredning om hur svenska myndigheter och adoptionsorganisationer hanterat internationella adoptioner till Sverige och tillkännager detta för regeringen.

Rättssäkra adoptioner

För Vänsterpartiet är frihet för barn att växa upp i trygghet och få den kunskap och det stöd som behövs för att utveckla just deras förmågor en självklarhet. Det finns barn som har föräldrar som känner att de inte kan ge sina barn en bra framtid, eller som inte har föräldrar över huvud taget. Det finns också familjer som t.ex. är ofrivilligt barnlösa och som önskar få ta hand om ett barn. Då finns det möjlighet att genom adoption låta andra människor välkomna barnet in i en ny familj. Samtidigt är adoption ett stort och livsavgörande steg att ta. Därför är det viktigt att alla parter är välinformerade om processen och dess konsekvenser. Adoptionsprocessen och kontrollen av densamma måste vara så noggrann att det aldrig kan förekomma minsta inslag av människohandel.

Tillsynen av ansvariga organisationer

2018 uppmärksammade SVT Nyheter misstänkta oegentligheter vid adoptioner från Chile under 1970- och 1980-talen. Fattiga mödrar hade enligt SVT förmåtts att lämna ifrån sig sina barn under vad de trodde var en tillfällig period, men i själva verket hade dokument förfalskats och barnen adopterats bort till Sverige. Sedan skandalen uppmärksammades har omfattningen av den och antalet fall ökat explosionsartat. Just nu utreder myndigheterna i Chile över 600 fall av adoptioner till Sverige. Samtliga adoptioner har förmedlats genom svenska Adoptionscentrum.

Det som uppdagats i Chile är inte bara allvarligt p.g.a. det lidande som åsamkats barnen, barnens biologiska föräldrar och adoptivföräldrarna, utan det strider även mot barnkonventionen och barns rätt till sitt ursprung. Misstänkt olagliga adoptioner har inte bara skett till Sverige. Flera länder misstänks att genom olika organisationer ha tagit emot barn för adoption där det nu finns misstankar om att allt inte gått rätt till. En av de organisationer som pekas ut i härvan i Chile är svenska Adoptionscentrum, som har hanterat adoptioner till Sverige.

Adoptionscentrum är auktoriserat att förmedla adoptioner av Myndigheten för familjerätt och föräldraskapsstöd (MFoF), som tidigare hette Myndigheten för internationella adoptionsfrågor (MIA). MFoF är också ansvarig för att bedriva tillsyn över de organisationer den auktoriserat. Vänsterpartiet ser med oro på det som uppdagas under utredningen i Chile och det väcker många frågor om tillsynen av adoptionsorganisationerna i Sverige. Det bör därför utredas om det finns behov av att skärpa tillsynen av de svenska adoptionsorganisationerna. Detta bör riksdagen ställa sig bakom och ge regeringen till känna.

Dokumentationen av adoptioner

Adoptionsorganisationerna är i dag de som ansvarar för de dokument som rör individuella adoptioner. Till exempel Adoptionscentrum har sina handlingar på Riksarkivet. De adopterade som vill ta del av handlingar som rör deras egna adoptioner måste själva ansöka om att få ta del av handlingarna, och Adoptionscentrum kan säga nej. Det är Adoptionscentrum som satt upp reglerna för vad som gäller. Detta är viktiga dokument för de adopterade, inte bara för att kunna spåra sitt eget ursprung utan även för andra ändamål. I exempelvis länder som Chile ses dessa dokument som identitetshandlingar, och med ett födelsebevis kan man skaffa sig ett chilenskt id-kort.

Det har hänt att adopterade som bett om/beställt ut sina handlingar har fått nej och att dokument har saknats. Alla människor har rätt att känna till sitt ursprung. Adoption är ett stort ingrepp i enskilda individers identitet och alla dokument som rör detta är för viktiga för att förvaras hos och kontrolleras av privata aktörer. Ansvaret för den dokumentation som rör adoptioner bör föras över till en offentlig myndighet för att möjliggöra öppenhet och tillgänglighet och underlätta forskning. Detta bör riksdagen ställa sig bakom och ge regeringen till känna.

En utredning av internationella adoptioner

I Sverige bor flera tusen människor som är adopterade från andra länder, personer som har rätt att veta sitt ursprung. Något som uppdagats i polisutredningen i Chile, det enda land av dem som sänt iväg barn för adoption där myndigheterna grundligt försöker utreda vad som hänt, är att officiella dokument har förfalskats. Det finns också oklarheter kring de dokument som svenska domstolar har behandlat. Vid misstanke om oklarheter borde ordentlig utredning ske. Trots det har det från svensk sida skett väldigt lite. Bristen på engagemang från svenska myndigheter innebär i dag att informationsinhämtandet och kunskapsspridningen fallit på ideella organisationer. Svenska medborgare som kommit till Sverige genom adoption har fått bilda egna föreningar för att söka sitt ursprung och fördjupa sig i omständigheterna kring hur och varför de kommit till Sverige. Språkbarriärer är också något som försvårar för adopterade att ta del av information. I exempelvis Chile sker allt utredningsarbete på spanska som sedan översätts av ideella krafter i Sverige för att de ska kunna sprida information till berörda adopterade. För att samla information och kunskap i Sverige om adoptioner från Chile bör det tillsättas en utredning om hur svenska myndigheter och adoptionsorganisationer hanterat adoptioner från Chile till Sverige. Detta bör riksdagen ställa sig bakom och ge regeringen till känna.

Det uppdagades 2009 att kinesiska barn stulits från sina föräldrar och adopterats bort. Även adopterade från Colombia har uttryckt att det finns misstankar om att deras adoptioner inte genomförts korrekt. Allt fler adopterade till Sverige från olika länder i världen har börjat lyfta frågor om hur deras adoptioner gått till och om lagar och regler vid den tiden verkligen följts. Vänsterpartiet ser att det finns ett behov av en utredning av de internationella adoptioner till Sverige som genomförts sedan 1900-talets mitt och att de som adopterats till Sverige och deras anhöriga har rätt till information. Det bör tillsättas en utredning om hur svenska myndigheter och adoptionsorganisationer hanterat internationella adoptioner till Sverige. Detta bör riksdagen ställa sig bakom och ge regeringen till känna.

Jon Thorbjörnson (V)

Christina Høj Larsen (V)

Linda Westerlund Snecker (V)

Mia Sydow Mölleby (V)

Jessica Wetterling (V)